

Jednostki samorządu terytorialnego stoją na skraju zapaści finansowej. Nałożyło się na to kilka czynników: trwająca w kraju pandemia, obniżenie stawek PIT, przekazywanie samorządom dodatkowych zadań bez finansowego wsparcia. Z pewnością nie pomaga tendencja traktowania przez administrację rządową samorządów przez pryzmat barw politycznych. O bieżących zagrożeniach i wyzwaniach a także pomysłach na przyszłość piszą Autorzy kolejnej części Alertu Samorządowego.

Do najważniejszych wyzwań w kwestii finansów samorządów Autorzy zaliczają:

1. Spadek dochodów jest wynikający z konsekwencji ekonomicznych epidemicznych restrykcji – obniżenie ścieżalności PIT, CIT oraz podatków i opłat lokalnych.
2. Wzrost wydatków jest wynikający z potrzeb zapewnienia bezpieczeństwa epidemicznego.
3. Stałe wysokie obciążenia finansowe wynikające z trwającej realizacji szerokiego programu inwestycyjnego, niemożliwe do ograniczenia lub wstrzymania zarówno ze względu na zaciągnięte zobowiązania, jak również ze względu na potrzebę niepogarszania sytuacji na rynku pracy.
4. Nasilające się niesprawności wadliwie funkcjonującego systemu redystrybucji dochodów państwa, który nie jest wrażliwy na występowanie nadmiernego ubytku dochodów własnych oraz zasadnicze różnicowanie kosztów funkcjonowania jednostek samorządu terytorialnego zależne od ich wielkości determinującej skalę bieżących obciążeń (np. zadania urzędów pracy w powiatach ziemskich i grodzkich).

W związku z tym Autorzy rekomendują podjęcie następujących działań:

- niezwłoczne wprowadzenie skonsultowanej z przedstawicielami samorządu terytorialnego tarczy antykrzysowej ukierunkowanej na ochronę samorządów i ich budżetów, w ramach której należy rozważyć m.in.: zapewnienie płynności finansowej przedsiębiorstw komunalnych i samorządowych jednostek organizacyjnych poprzez zwolnienie z płatności z tytułu ZUS, podatku PIT I CIT (lub odroczenie) oraz uruchomienie pożyczek, wprowadzenie i przekazanie przez rząd rekompensat z tytułu utraconych dochodów przez jednostki samorządu terytorialnego, zawieszenie wpłat na „janosikowe”, zmiany funkcjonowania programów rozwojowych w kierunku ułatwienia pozyskiwania ich środków przez jednostki samorządu terytorialnego;

- pilne zweryfikowanie wieloletnich planów inwestycyjnych jednostek samorządu terytorialnego pod kątem możliwości ich realizacji, przy niezmiennym priorytecie działań ukierunkowanych na tworzenie warunków dla rozwoju zrównoważonego w sferze środowiskowej, społecznej i ekonomicznej;
- poszukiwanie nowych źródeł dochodów, w tym z emisji obligacji komunalnych oraz poprzez tworzenie budżetów obywatelskich angażujących środki własne mieszkańców i przedsiębiorców;
- odczuwalne zwiększenie nakładów budżetu centralnego na edukację.

Zdaniem Autorów Alertu obecna sytuacja finansowa jest wymaga dokonania gruntownej przebudowy systemu dochodów samorządów. Zmiany muszą zatem zaistnieć w dwóch zasadniczych kierunkach: w dochodach własnych i subwencji ogólnej. Konieczne będzie wprowadzenie zmian w obszarze podatków i opłat lokalnych, udziału w podatkach dochodowych a także części oświatowej i regionalnej subwencji ogólnej a także dotacji.

Szczegóły dotyczące proponowanych rozwiązań znajdują się w tekście Alertu samorządowego, który dostępny jest [tutaj](#).